1954 1960 1970 2008

Sanayi Alanında İlk Adımlar: Atölyeden Fabrikaya

1960'lı yıllar Alarko mühendislik, taahüt işlerinin yanı sıra sanayici olarak geliştiği, kısa bir süre sonra sektörün ve Türkiye'nin önde gelen sanayi kuruluşu haline geldiği bir dönem oldu

1954 yılında "Isıtma-Klima-Soğutma taahütlerini ifa etmek üzere" kolektif şirket olarak kurulan Alarko, yaptığı ilk işleriyle kendisini biraz tanıttıktan iki yıl sonra 1956'da, "yeni ve ileri teknikler getirerek sınai ısıtma-klima-soğutma taahüdü işlerine yönelmeye" karar verdi. Alarko'nun bu kararı almasında o yıllarda yaşanan "döviz darboğazı" nedeniyle dışardan her türlü ithalatın zor yapılması, "ithal ikamesi" politikasıyla ithalat yerine imalatın özendirilmesi etkili olmuştu.

Alarko sanayi üretimine Karaköy'de o sırada çok sayıda var olan atölyelerde çalışarak adım attı. Atölyelerin teknik olanakları, deneyimleri, alanları, insan kapasitesi sanayi üretimi için yeterli değildi. Bu nedenle imalat olanakları da sınırlıydı. Çoğu kez sac ve torna işleriyle sınırlı kalıyordu.

1950'li yılların sonlarına gelindiğinde Alarko'nun sanayi alanında aldığı işlerin hacmi ciddi olarak artmıştı. Alarko'nun "mühendisliğe ağırlık vererek termodinamik ile ilgili sanayi sorunlarının çözümüne" yönelmesi, bu alanda, önceki sayılarımızda örneklerini verdiğimiz Merkez Bankası Banknot Matbaası, Sümerbank Malatya Ek Dokuma Kompleksi gibi karmaşık tesisleri başarıyla gerçekleştirmesi "teknik bir firma" olarak tanınmasını sağlamıştı. Şirketin bünyesinde ondan fazla mühendisin çalıştığı bir grup oluşturulmuştu.

Bu gelişim içinde 1961 yılında Alarko Anonim Şirkete dönüşerek kendisini güçlendirirken, 30 kişiye çıkarttığı mühendis grubu ile sanayi ürünleri imalatını gündemine aldı.

1960'lı yıllar Alarko mühendislik, taahüt işlerinin yanı sıra sanayici olarak geliştiği, kısa bir süre sonra sektörün ve Türkiye'nin önde gelen sanayi kuruluşu haline geldiği bir dönem oldu. 1960'da 30 olan mühendis sayısı 1967 yılına gelindiğinde 150 olmuştu. Sanayi alanındaki girişimlerin sonucu ise 1964 yılında inşaatına başlanan, uzun yıllar Alarko'nun en önemli üretim tesislerinden birisi olacak Alsac Fabrikası oldu.

Bu dönemi anlatmak amacıyla aşağıda, çalışma hayatına Alsac'da başlayan, teknik ressamlıktan fabrika müdürlüğüne kadar yükselerek uzun yıllar bu görevi sürdüren Fikret Boynueğri ile Temmuz 1979'da Bizim Dünyamız dergisinin 4. sayısında yayınlanan görüşmeyi sunuyoruz.

"Bizden Biri İle Söyleşi: Fikret Boynueğri"

Soru: 17 yıldan beri Alarko'da çalışıyorsunuz: Alarko'da geçen çalışma hayatınızı kısaca anlatır mısınız?

Yanıt: Alarko'ya 1962 başlarında girdim. Şimdi Alarko Holding'in bir kuruluşu olan Aldağ Fabrikası yeni yapılıyordu. O günlerden Alarko "atölyecilik devrinde fabrika çalışmalarına geçiş" aşamasındaydı. Alarko'da teknik ressam olarak işe başladım. Aynı zamanda akşamları okula devam ediyordum. O sıralarda fabrika yeni kurulduğundan görevler ve bölümler bugünkü gibi ayrılmamıştı. Görev tarifleri de kesin olarak belirlenmemişti. Proje hazırlamak, imalattaki uygulamayı takip etmek, kalite kontrolünü yapmak ve hatta bugünkü anlamda olmasa bile maliyet hesapları gibi konularla ilgileniyorduk. Bu çalışmalar 1964 yılına kadar devam etti. 1964 yılında Alsac fabrikasının inşaatına başlandı. Bu arada ben askere gittim. Döndükten sonra yeni fabrikada Vantilatör Atölyesi Şefi olarak göreve başladım. O günden sonra çeşitli görevlerde çalışarak 1976 yılında Alsac Müessesesi Müdürlüğü görevine tayin oldum.

Soru: Alsac kendi üretim sahasında Türkiye'nin önde gelen bir kuruluşu olması başarısı nasıl oldu?

Yanıt: Alarko ilk kurulduğu yıllarda ısıtma, havalandırma, klima ve soğutma konularında taahüt kuruluşu şeklindeydi. Tesislerde kullanılan cihaz ve üniteler ithal edilirdi.

Alarko Alsac Fabrikası ilk dönem müdürlerinden Fikret Boynueğri (üstte). Alsac Fabrikası'nda üretim-1974 (altta).

Türkiye'nin bu sanayi dalında gereksinmeleri kısa sürede büyük boyutlara ulaştı. Alarko'nun atölyecilikten fabrika dönemine

>>>

Sayfa 25'den >>> geçişi bu sıralarda başladı. O günkü olanaklarla dahi bir çok ürünümüzü imal etmeye başladık. İlk yıllarda bir çok zorlukla karşılaştık. Kaliteli malzeme, kaliteli işçilik, yeterli aparat bulmak bir hayli zordu. Bu engelleri kendi olanaklarımızla, yeni yeni kurulan yan sanayi ve dış atölyelerle aştık.

Üretimde kaliteye önem verirken Batı teknolojisinden ve gelişmelerinden yararlanmaya büyük özen gösterdik. Elemanlarımızın gelişmesi ve beceri kazanmaları yolunda sistemli ve yoğun çalışmalar uyguladık.

İlişki kurduğumuz yan sanayi ve dış atölyelerin de yeterli düzeye gelmeleri için onlarla destekleyici ve devamlı bir işbirliği anlayışı içinde çalıştık. Bu anlayış ile Alsac, kendi üretim sahasında ön plana geçmeye çalışırken, yan sanayi ve dış atölyelerin de gelişmesine katkıda bulunuyordu.

Kuruluşumuzu izleyen yıllarda üretim çeşitimiz artıyordu. Buna bağlı olarak biz de ayrı bir gelişme hızı uygulamasına girdik.

Alarko'nun holding haline gelmesi, ana fabrikanın konularıyla ilgili olarak ayrı ayrı fabrikalar haline gelmesi bu dönemin yeni uygulamalarıydı.

Bu ayrımdan sonradır ki Alsac Alarko'nun diğer üretim kuruluşları gibi önceki dönemlere kıyasla daha hızlı bir gelişme kaydetti.

Bu yıllarda Marley, De Cardanes, Chiago Blowers gibi yabancı firmalarla, lisansiye çalışmaları önem kazandı. Ayrıca Araştırma Geliştirme Departmanı kurarak verimi ve prodüktiviteyi artırmayı hedef alan çalışmalara koyulduk.

Sonuç olarak Alsac kendi üretim sahasında Alarko'nun kuruluşundan bu yana kazanılan bilgi, tecrübe ve elemanlarının büyük becerileriyle Türkiye'nin önde gelen bir kuruluşu durumuna geldi.

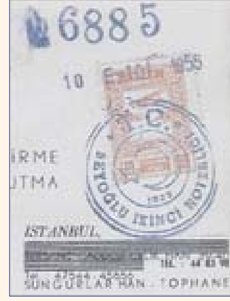
Soru: Alsac üretim çalışmalarıyla entegre bir kuruluş mudur? Ürettiğiniz cihazlar ve makinalar için ithal malzemeye gerek duyuluyor mu? Bunun boyutları nedir? Bu ithal malzemelerin memleketimizde yapımı konusunda girişimleriniz oldu mu, başarı kazandınız mı?

Yanıt: Küçük bir atölyeden bugünkü duruma gelirken bir çok aşamalar olmuştur. Başlangıçta bir mamülü imal ederken proje hazırlayarak veya benzerinden esinlenerek adapte ediyorduk. Üretimin ana fonksiyonlarından, ikmal, planlama, maliyet kontrolü gibi düşünceler gelişme döneminde birer birer ortaya çıkmıştır.

Bugünkü modern üretim anlayışları çerçevesinde proje, imalat, planlama, stok kontrol, maliyet muhasebesi, kalite kontrol gibi faaliyetleri yürütebilecek şekilde organize olmuş ve bütünleşmiştir. Hatta şunu da ilave etmek istiyorum. Stok kontrol, maliyet kontrol gibi işlemler bilgisayarla yürütülüyor. Gelişme sürecinde olan ülkemizin sanayi dalındaki ilerlemesinin yanında tüketim mallarında gelişme de hızlı olmuştur. Yakın zamana kadar müessesemizin ürettiği ünite ve cihazlar ithal ediliyordu. Şimdi bu ithalatlar tamamen durmuştur diyebiliriz. Üretimimizin tamamen yerlidir ve üretim sahasına giren bütün ihtiyaçları karşılayabiliyoruz. Böylece ülke ekonomisine büyük katkıda bulunduğumuzu söyleyebilirim.

BİR BELGE

Yandaki belge "Alarko Kolektif Şirketi"nin 10 Eylül 1956 tarihinde noterden onaylattığı imza sirküleri. Bu belgede Alarko'nun 25 Mart 1954 tarihinde kurulduğu, "her türlü teshinat, klimatizasyon, havalandırma, soğutma ve bilumum sınai tesisat ve müteahhitliği ile iştigal etmekte olduğu" belirtiliyor. İshak Alaton ve Üzeyir Garih'in yanı sıra üçüncü ortak olarak Yani Athanasopulos da yer alıyor. Karaköy'de Vefai Han'da kurulan Alarko, daha sonra Karaköy, Perşembe Pazarı, Tersane Caddesi, Çelik Han, 39-40 adresinde yer almış, 1956 yılında ise, uzun yıllar kalacağı Tophane'de Sungurlar Han'ına taşınmıştı.

Soru: Üretiminizin çeşiti bir hayli fazla. Bunların bir çoğunu da Batı'daki firmalarla teknik işbirliği sonucu Türkiye'de üretimini gerçekleştirdiniz. Alsac'ın gelecek yıllardaki üretim programı hakkında düşünceleriniz nelerdir?

Yanıt: Üretim programımız gerçekten çok çeşitlidir. Ancak uzun süreli planladığımız üretim programında çeşitleri azaltma ve bazı mamüller yan sanayiye kaydırarak adetsel büyümeyi gerçekleştirmeye çalışıyoruz. Bir anlamda seri imalata dönük sistemleri yerleştirmeye çalışıyoruz. Bununla birlikte yeni çeşitleri üzerinde çalışmalarımız sürüyor. Yeni üretim çeşiti derken üretim sahamıza ve ülke gereksinimlerine cevap verebilecek yeni üretim çeşitleri üzerindeki çalışmalarımızı kast ediyorum. Buna örnek olarak katı yakıtla çalışan ısı üretici cihazları verebilirim.

Soru: Başlangıçtan bu yana işçilerinizde eğitim, öğretim, dikkatlilik, çalışkanlık, kısaca kalifiye eleman vasıflarında bir farklılık görüyor musunuz? Teknik personelinize ve işçilerinize eğitim kursları, seminerler uyguluyor musunuz?

Yanıt: Bu sorunuzla Alsaç'ın olduğu gibi ülkenin de önemli sorunlarından birine değindiniz. Gelişmekte olan toplumlarda kalifiye insan gücü önemli bir etkendir. Sanayinin hızla gelişmesi yanında üretgen eleman sayısı yeterli düzeyde olmamıştır. Bu sıkıntıları çok çektik. Üretimimizi yürütmeye çalışırken işçilerimizin de eğitim ve öğretimine önem verdik. Çeşitli kurslar düzenledik. Bu çalışmalarımızı sürdürüyoruz. İlk yıllarımıza ait bir anımı nakletmek isterim. Kaynakçı almak için müracaat edenleri imtahan yapıyorduk. Kaynak maskesini elemana verdik ve kaynak yapmasını söyledik. "Bu nedir, isten göremiyorum" dedi. Aslında bu eleman kaynak nedir bilmiyordu. Onu yardımcı işçi olarak aldık. Eğitim programımızı uyguladık, bugün çok kaliteli bir kaynakçı oldu. İşçilerimizden de eğitim konusunda istek geliyor. Biz bunları daha cazip hale getirdik. Uygulanan kurs sonunda yapılan sınavlarda başarı gösterenlerin saat ücretlerine belirli oranlarda zamlar yaptık ve çok iyi sonuçlar aldık.

Teknik personelimizin eğitimlerine de özen gösteriyoruz. Bir çok elemanımızı Sevk ve İdare Derneği'nin düzenlediği seminerlere gönderiyoruz. Fabrikamızda aynı derneğe konferans ve seminer verdiriyoruz. Bu seminerler her yıl tekrarlanıyor.

Soru: Fabrikanızda Çırak Okulu açmıştınız. Bu okul hakkında bilgi verir misiniz?

Yanıt: Çırak okulunun açılması fikri kalifiye eleman yetiştirme amacımızın bir uzantısıdır. Çırak okulunu açarken amacımız gelecekte teknik bilgisi de olan ve üretimimize uygun eleman yetiştirmekti. Bu konuda kısmen başarılı olduk. Öğrenciler ilk okuldan sonra bu eğitime başlıyorlardı. Küçük yaşta bu eğitimi yaptırmak zor oluyordu. Bu tür eğitimler, Batı'da olduğu gibi orta öğretimden sonra olmalıdır. Öğrencinin hem fiziki bakımdan hem de bazı temel bilgileri aldıktan sonra teknik öğretime başlaması daha iyi sonuçlar vermektedir. Bu konudaki çalışmalarımız devam edecektir."